

بسم الله الرحمن الرحيم

فصل ۳ زندگی در نواحی دیگر جهان

فصل ۳

زندگی در نواحی دیگر جهان

- درس ۱۱- کشورهای همسایه (۱) ۵۶
- درس ۱۲- کشورهای همسایه (۲) ۶۲
- درس ۱۳- حرکت‌های زمین ۶۶
- درس ۱۴- زندگی در نواحی مختلف جهان ۷۲

مطالعات اجتماعی

پنجم دبستان

کشورهای همسایه (۱)

سایه‌هایی

مشاهده

ل، شما با

ن آموزید.

پیش‌تر آموز
دارند. در همسایه
به نقشه تو
می‌کنید، ایران با
ویژگی‌های چند ک

فعالیت

● نقشه خوانی

- ۱- کدام کشورها در شمال ایران قرار دارند؟
- ۲- همسایگان شرقی ایران، کدام کشورها هستند؟
- ۳- آیا ترکیه و عراق همسایگان غربی ایران اند؟
- ۴- کم وسعت ترین (کوچک ترین) کشور همسایه ی ایران کدام است؟
- ۵- کدام کشورهای همسایه، مانند ایران به دریای خزر راه دارند؟
- ۶- کدام کشور همسایه، مانند ایران به دریای عمان راه دارد؟
- ۷- آیا تاکنون به کشورهای همسایه سفر کرده اید؟ به کدام کشور؟

- ۱- ترکمنستان، آذربایجان، ارمنستان و ترکیه
- ۲- افغانستان، پاکستان و ترکمنستان
- ۳- بله
- ۴- ارمنستان
- ۵- ترکمنستان و آذربایجان
- ۶- پاکستان

کشورهای همسایه ی ایران

برای مطالعه

کشور	مساحت (کیلومتر مربع)	جمعیت (میلیون نفر)	پایتخت
ترکمنستان	۴۸۸,۱۰۰	۵	عشق آباد
جمهوری آذربایجان	۸۶,۰۰۰	۹	باکو
ارمنستان	۲۹,۸۰۰	۳/۵	ایروان
عراق	۴۳۷,۰۰۰	۲۳/۵	بغداد
پاکستان	۷۹۶,۰۹۵	۱۸۰	اسلام آباد
افغانستان	۶۵۲,۰۰۰	۳۲	کابل
ترکیه	۷۶۹,۰۰۰	۷۶	آنکارا

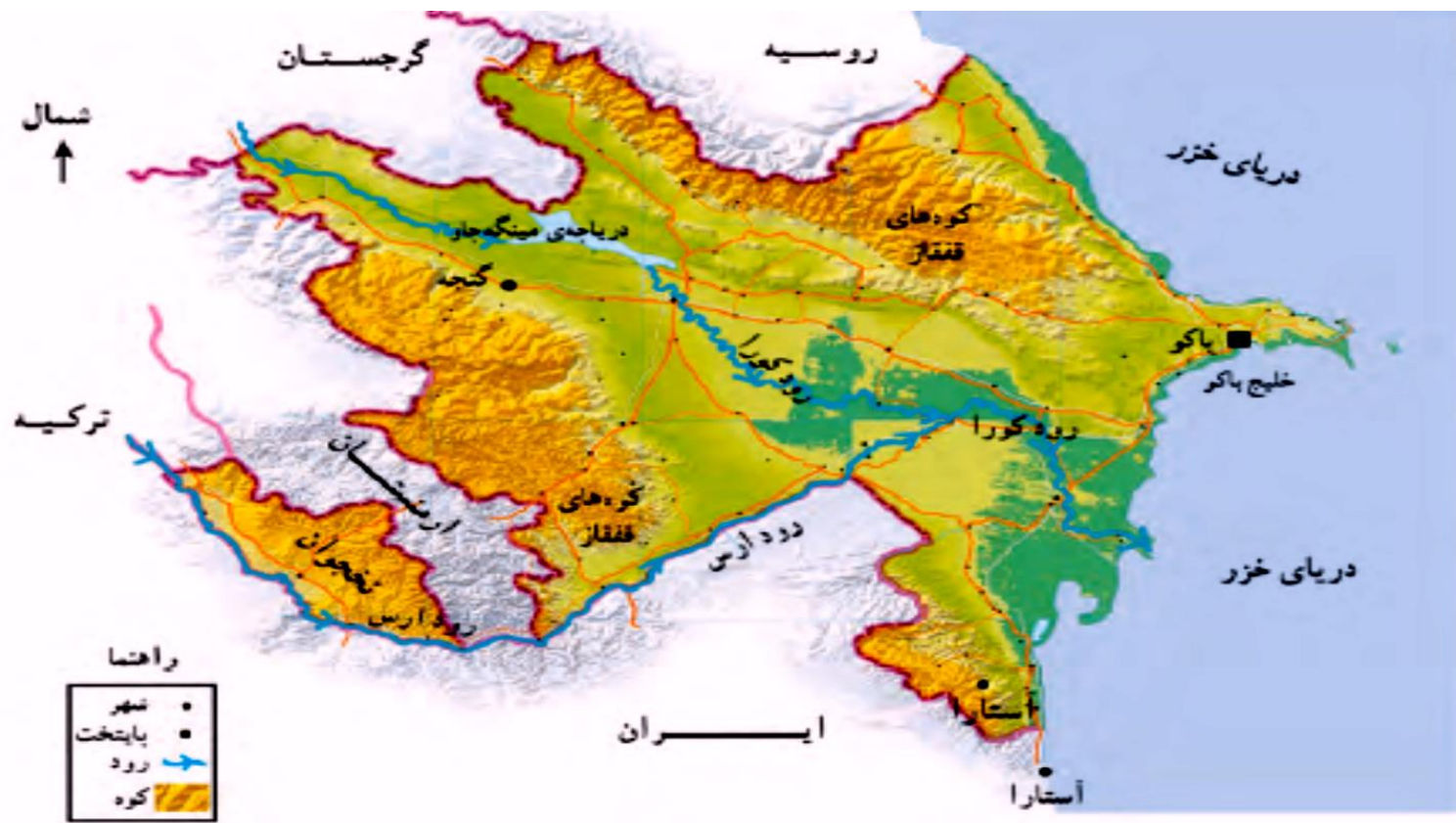

جمهوری آذربایجان

کشور جمهوری آذربایجان در شمال غربی ایران قرار دارد. همان طور که می بینید، این کشور از دو قسمت تشکیل شده و کشور ارمنستان در میان این دو قسمت قرار گرفته است. بخش بزرگ تر جمهوری آذربایجان در کنار دریا قرار دارد. بخش کوچک تر آن نخجوان است.

بیشتر مساحت جمهوری آذربایجان را سرزمین های کوهستانی تشکیل می دهد. در نواحی داخلی و شرقی آن، جلگه های پست آبرفتی قرار گرفته اند. آب و هوای جمهوری آذربایجان در مناطق کوهستانی، سرد و در سواحل دریا، معتدل و مرطوب است.

بندر باکو

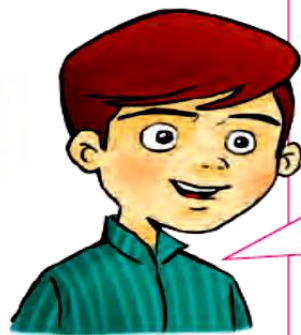

کاخ شیروان شاهلی باکو

● کشاورزی در کشور آذربایجان رونق فراوان دارد. باغ‌های انگور این کشور معروف‌اند و مزارع پنبه و توتون در بخش‌های داخلی و کوهپایه‌ای آن توسعه یافته‌اند. جمهوری آذربایجان با دارا بودن منابع معدنی مانند نفت و گاز، کشور ثروتمندی است. در این کشور، ماهیگیری نیز رونق فراوان دارد.

● از دیرباز سفالگری، فلزکاری و کنده‌کاری روی اشیا در آذربایجان رونق و رواج داشته است. همچنین، فرش‌های زیبایی در این کشور بافته می‌شود.

● بیشتر مردم جمهوری آذربایجان مسلمان‌اند و به زبان ترکی صحبت می‌کنند. در این کشور، همه‌ساله جشن نوروز با شکوه فراوان برگزار می‌شود.

۵۹

آذربایجان مکان‌های دیدنی زیادی دارد. کوه‌ها و دامنه‌های سرسبز آن و سواحل دریای خزر هم گردشگران زیادی را به خود جذب می‌کنند.

ورزشکاران جمهوری آذربایجان در ورزش‌های کشتی و شطرنج مقام‌های ممتازی در جهان کسب کرده‌اند.

نوشیدنی مورد علاقه‌ی مردم این کشور چای سیاه است و مردم در چایخانه‌ها برای نوشیدن آن، دور هم جمع می‌شوند.

از غذاهای معروف آذربایجان، پیتی (نوعی آبگوشت) و انواع دلمه و از خوراکی‌های آن، باقلوا و انواع شکلات را می‌توان نام برد.

^ ورزش کشتی در آذربایجان

^ غذای محلی آذربایجان

^ صنایع دستی

جمهوری ارمنستان

جمهوری ارمنستان در شمال غربی ایران قرار دارد. ارمنستان کشوری کوهستانی است و بعضی از قله‌های آن بیش از ۴۰۰۰ متر ارتفاع دارد.
دریاچه‌ی آب شیرین سوان، بزرگ‌ترین دریاچه‌ی این کشور است. ارمنستان زمستان‌های بسیار سرد با برف فراوان و تابستان‌های معتدل اما خشک دارد.

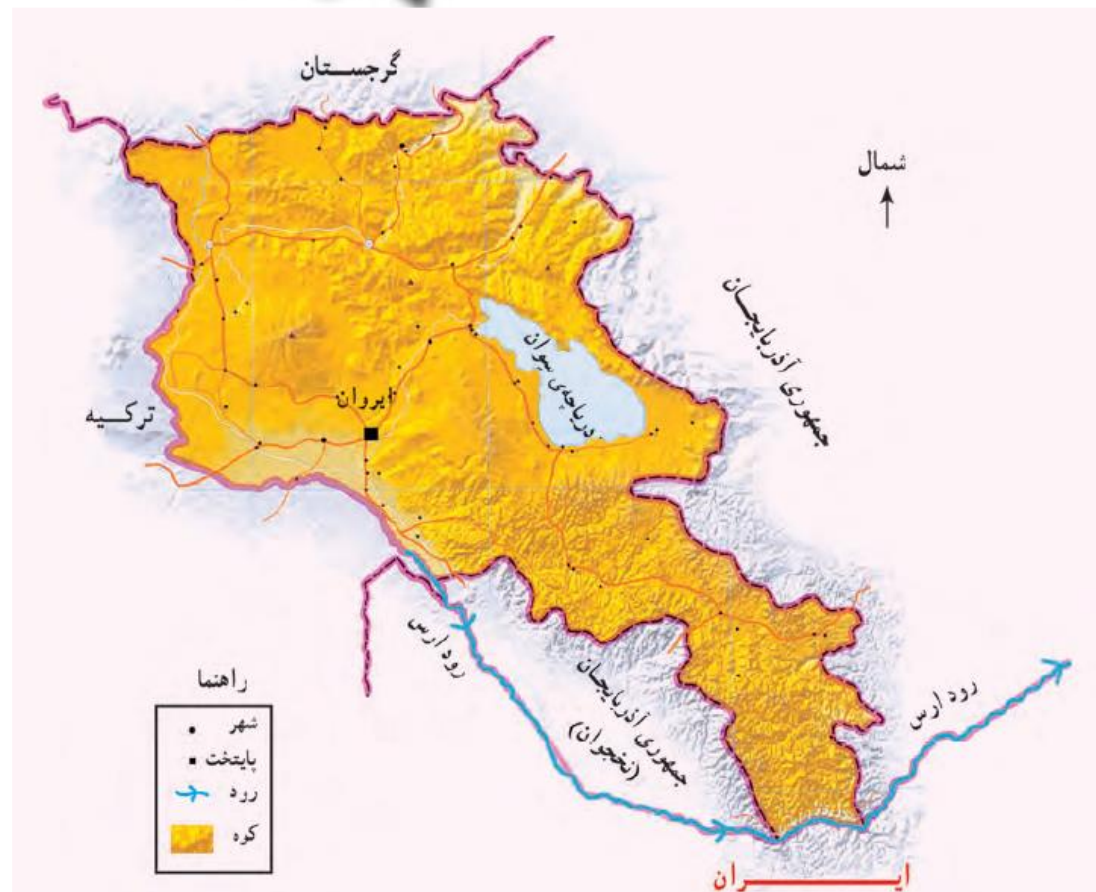

△ بچه‌های ارمنستان

△ دریاچه‌ی سوان

● کشور ارمنستان، کم وسعت و از نظر منابع معدنی، فقیر است. این کشور، صنایع الکتریکی و شیمیایی و لاستیک سازی دارد اما مواد اولیه ی این صنایع را از خارج وارد می کند.

● منبت کاری روی چوب، عروسک های چوبی، فرش و گلیم پشمی قفقازی و جواهر سازی با سنگ های تزئینی از صنایع دستی این کشور است.

● ۹۸ درصد مردم کشور ارمنستان، پیرو دین مسیح (ع) و ارمنی اند و به همین دلیل، این کشور ارمنستان نامیده می شود. مردم ارمنستان به زبان ارمنی صحبت می کنند.

▲ کلیسای جامع زوار تنوس

▲ بازار ایروان

△ غذاهای محلی ارمنستان

△ ورزش شطرنج در ارمنستان

△ صنایع دستی ارمنستان، وسایل چوبی

ارمنستان دیدنی‌های زیادی دارد. گردشگران می‌توانند از کلیساهای متعدد و پیست‌های اسکی و کوه‌نوردی در ارتفاعات این کشور لذت ببرند. ورزشکاران ارمنستان در رشته‌ی شطرنج مقام‌های بالایی در جهان کسب کرده‌اند.

معروف‌ترین غذاهای ارمنستان، انواع کباب، دلمه و آش است و مردم این کشور از ادویه‌های تند (فلفل) در غذاهایشان بسیار استفاده می‌کنند. ماهی ایشخان از غذاهای لذیذ این کشور است.

فعالیت

۸- درس های ارمنستان و آذربایجان را مطالعه کنید و کاربرگی شماره ی (۱۰) را در کلاس انجام دهید.

کاربرگی شماره ی ۱۰

جمهوری آذربایجان، ارمنستان

متن مربوط به جمهوری آذربایجان و ارمنستان را بخوانید. با توجه به نقشه و متن به طور گروهی به پرسش ها پاسخ دهید.

(الف)

نقشه خوانی

- ۱- نام رشته گوه اصلی آذربایجان است.
- ۲- کدام رود بین ایران و جمهوری آذربایجان قرار دارد؟ این رود به کجا می ریزد؟
- ۳- کدام شهر جمهوری آذربایجان و ایران همنام هستند؟
- ۴- اگر کسی بخواهد برای تعطیلات نوروز به کشور آذربایجان سفر کند، چه لباس های باید همراه خود ببرد؟ چرا؟
- ۵- چرا ماهیگیری در جمهوری آذربایجان رونق دارد؟
- ۶- چرا کشاورزی در جمهوری آذربایجان بسیار پررونق است؟
- ۷- جمهوری آذربایجان در چه زمینه های با کشور ایران مشترک است؟

(ب)

نقشه خوانی

- ۱- کدام رود، کشور ایران را از ارمنستان جدا می کند؟
- ۲- کشور ارمنستان را از نظر دسترسی به دریا با جمهوری آذربایجان مقایسه کنید. دسترسی یک کشور به دریا چه فایده های دارد؟
- ۳- چرا ارمنستان بیشتر مواد اولیه کارخانه های خود را از خارج وارد می کند؟
- ۴- اگر روزی به کشور ارمنستان سفر کنید، چه غذای سفارش می دهید و چه سوغاتی برای دوستانان می آورید؟
- ۵- چرا به ای. کشه، ارمنستان، مرگ مند؟

جمهوری آذربایجان، ارمنستان

متن مربوط به جمهوری آذربایجان و ارمنستان را بخوانید. با توجه به نقشه و متن به طور گروهی به پرسش‌ها پاسخ دهید.

(الف)

نقشه خوانی

کوه های قفقاز

- ۱- نام رشته کوه اصلی آذربایجان است.
- ۲- کدام رود بین ایران و جمهوری آذربایجان قرار دارد؟ این رود به کجا می ریزد؟ رود ارس، به دریای خزر
- ۳- کدام شهر جمهوری آذربایجان و ایران همنام هستند؟ آستارا

۴- اگر کسی بخواهد برای تعطیلات نوروز به کشور آذربایجان سفر کند، چه لباس‌هایی باید همراه خود ببرد؟ چرا؟

۵- چرا ماهیگیری در جمهوری آذربایجان رونق دارد؟

۶- چرا کشاورزی در جمهوری آذربایجان بسیار پررونق است؟

۷- جمهوری آذربایجان در چه زمینه‌هایی با کشور ایران مشترک است؟

۴- لباس گرم، زیرا آب و هوای کوهستانی دارد.

۵- چون در کنار دریای خزر قرار دارد

۶- چون در نواحی داخلی و شرقی آن جلگه‌های پست آبرفتی قرار دارد

۷- صنایع گاز و نفت، عید نوروز، صنایع دستی مثل فرش و سفالگری،
دین (اسلام)، کشاورزی و ماهیگیری

نقشه خوانی

۱- کدام رود، کشور ایران را از ارمنستان جدا می کند؟ رود ارس

۲- کشور ارمنستان را از نظر دسترسی به دریا با جمهوری آذربایجان مقایسه کنید. دسترسی یک کشور به دریا چه فایده هایی دارد؟

۲- ارمنستان بین دو بخش کوچک و بزرگ جمهوری آذربایجان قرار دارد و به دریا راه ندارد. اما بخش بزرگ جمهوری آذربایجان کنار دریای خزر قرار دارد. دسترسی به دریا باعث رونق کشاورزی، ایجاد شغل و جذب توریست می شود.

۳- چرا ارمنستان بیشتر موادّ اولیه‌ی کارخانه‌های خود را از خارج وارد می‌کند؟

۴- اگر روزی به کشور ارمنستان سفر کنید، چه غذایی سفارش می‌دهید و چه سوغاتی برای دوستانتان می‌آورید؟

۵- چرا به این کشور ارمنستان می‌گویند؟

۳- زیرا وسعت آن کم است و از نظر مواد معدنی فقیر است.

۵- چون ۹۸ درصد مردم این کشور پیرو دین مسیح (ع) هستند و ارمنی اند.

هیچ رازی در مورد موفقیت وجود ندارد

موفقیت نتیجه‌ی برنامه‌ریزی،
کار سخت و یادگیری از شکست‌هاست.

مطالعه برای
انجام فعالیت

درس ۱۲

کشورهای همسایه (۲)

جمهوری اسلامی پاکستان

کشور جمهوری اسلامی پاکستان در شرق ایران واقع شده است. در شمال و غرب این کشور کوه‌های بلندی قرار گرفته‌اند.

بیشتر پاکستان را جلگه‌های پست و کم‌ارتفاع تشکیل می‌دهد.

آب و هوای پاکستان در نواحی مرتفع شمال و غرب، معتدل با زمستان‌های سرد است اما نواحی مرکزی و جنوبی، که نزدیک اقیانوس هند است، آب‌وهوایی گرم و مرطوب دارد.

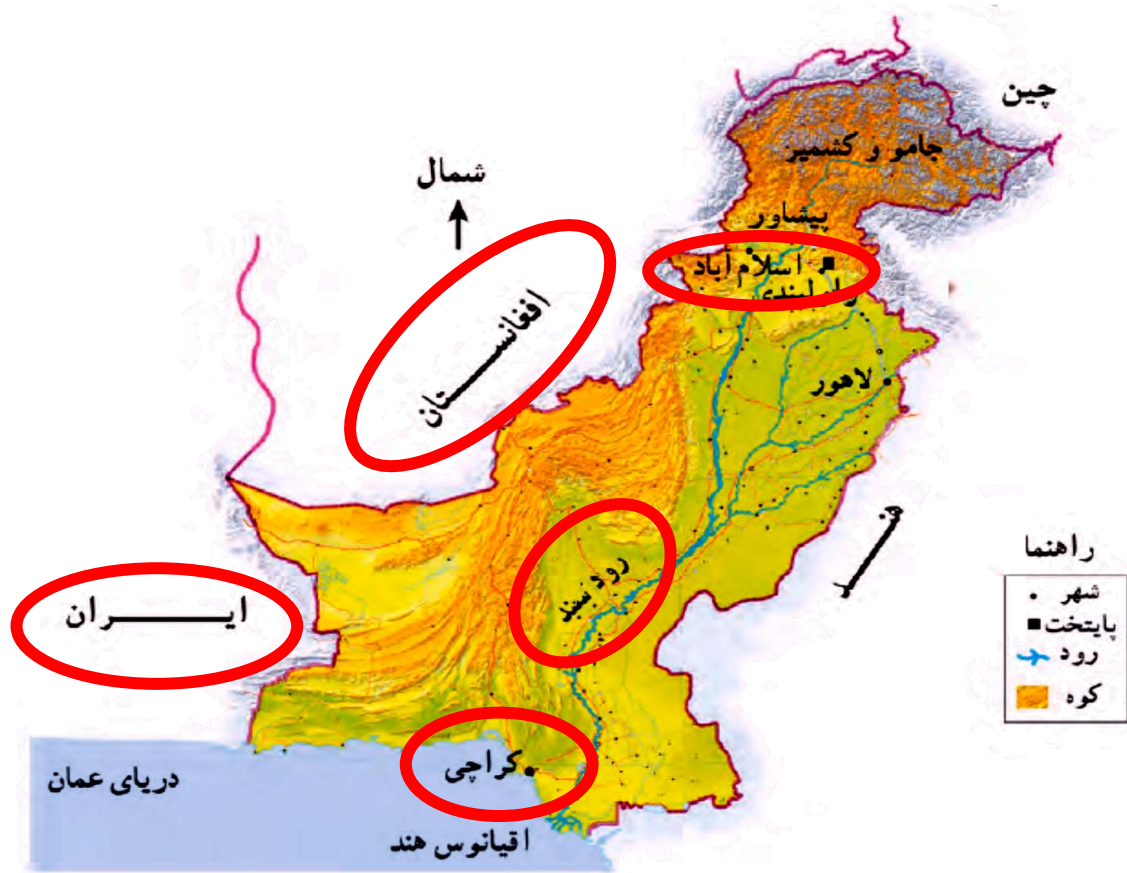
پاکستان پرجمعیت‌ترین کشور همسایه‌ی ایران است.

▲ قلّه‌ی «کی ۲» با ارتفاع بیش از ۸۰۰۰ متر در پاکستان
رار دارد.

▲ بچه‌های پاکستان

● در سی سال اخیر، کشور پاکستان از نظر اقتصادی و صنعتی پیشرفت زیادی کرده است. بندر کراچی از مهم ترین مراکز تجارت و صادرات و واردات دنیاست.

● صنایع فولاد، سیمان، نساجی، مخابرات و هوا فضا و ساخت موشک های نظامی (جنگی) نیز در این کشور رشد چشمگیری داشته است.

● به دلیل وجود جلگه های وسیع حاصلخیز، کشاورزی از فعالیت های مهم اقتصادی در پاکستان است. برنج، پنبه و کنف از محصولات عمده ی کشور پاکستان اند و به همین دلیل، بافندگی و تولید پارچه های پنبه ای (کتانی) در این کشور رونق دارد. این محصولات به کشورهای سراسر جهان صادر می شوند.

● صنایع دستی پاکستان عبارت اند از : گلیم و فرش های دست بافت، آینه دوزی روی لباس، مليله دوزی و نقره دوزی روی پارچه، و کارهای چرمی.

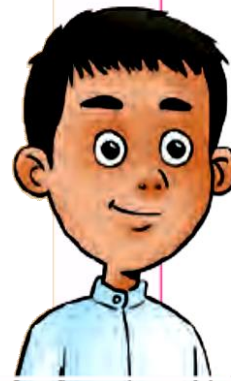
● بیشتر مردم پاکستان مسلمان اند. زبان رسمی آنها زبان «اردو» ست اما زبان انگلیسی نیز در این کشور بسیار رواج دارد.

بندر کراچی

مسجد شاه فیصل در اسلام آباد از بزرگ‌ترین
مسجدهای جهان است.

غذای محلی پاکستان

ورزش هاکی روی چمن در پاکستان

پارچه های کتانی پاکستان

مهم ترین عیدهای مردم پاکستان، عید فطر و عید قربان است. مردم در برخی نواحی این کشور نوروز را نیز جشن می گیرند و در این جشن، بادبادک به هوا می فرستند. ورزش ملی پاکستان، هاکی روی چمن است. این ورزش محبوب ترین ورزش در پاکستان است «برنج قورمه گوشت» (که از گوشت بز و در ظرف مخصوص تهیه می شود) و «پاکورا» (نوعی سمبوسه) از غذاهای مهم این کشورند. مردم پاکستان به غذاهای ادویه دار و تند علاقه دارند.

نوشتنی مهم پاکستانی ها دوغ مخصوص با عصاره ی نیشکر است که بیشتر در شهر لاهور مصرف می شود.

جمهوری ترکمنستان

بچه های ترکمنستان

بیابان قره قوم و استخراج نفت

کشور جمهوری ترکمنستان در شمال شرقی ایران قرار دارد.
در ترکمنستان صحرای بزرگی وجود دارد که بخش عمده‌ی مساحت این کشور را به خود اختصاص داده است.
در جنوب و جنوب غربی ترکمنستان رشته کوه‌هایی قرار دارند که تا کناره‌های دریای خزر کشیده شده‌اند.
آب و هوای این کشور، خشک است.
ناحیه‌ی رشته کوه کپه داغ، در نزدیکی مرز ایران، دارای آب و هوای مناسب است.
این کشور یکی از بزرگ‌ترین تولیدکنندگان گاز در جهان است و منابع نفت فراوانی نیز دارد.

● مردم ترکمنستان بیشتر به فعالیت‌های کشاورزی و دام‌پروری می‌پردازند. پنبه، میوه، انگور و گندم از تولیدات مهم کشاورزی این کشورند.

● ترکمنستان از سال‌های دور در فرش‌بافی، گلیم‌بافی، نمد مالی و همچنین قلم‌کاری روی نقره و طلا شهرت جهانی داشته است.

● بیشتر مردم ترکمنستان، مسلمان‌اند و به زبان ترکمنی صحبت می‌کنند.

^ کاخ ترکمن باشی در عشق‌آباد

^ مزارع پنبه

^ در جمهوری ترکمنستان، سوارکاری یکی از ورزش‌های پرطرفدار است و اسب‌های ترکمنی بسیار معروف‌اند.

^ یکی از غذاهای محلی ترکمنستان

^ فرش ترکمن

پلوف و چورپا از غذاهای معروف ترکمنستان هستند که با گوشت گوسفند و سبزیجات تهیه می‌شوند. یکی از خوراکی‌های ترکمن‌ها دوغان خوش‌مزه‌ای به نام گفیر است که آن را برای صبحانه می‌خورند و در میان مردم طرف‌داران زیادی دارد. عید نوروز هر ساله در ترکمنستان بسیار باشکوه برگزار می‌شود. زنان ترکمن با پختن غذاها و شیرینی‌های مخصوص و مردان با انجام دادن بازی‌های مختلف و برگزاری مراسم خاص، به استقبال بهار می‌روند.

فعالیت

۱- درس‌های پاکستان و ترکمنستان را مطالعه کنید و کاربرگی شماره‌ی (۱۱) را در کلاس انجام دهید.

کاربرگی شماره‌ی ۱۱

پاکستان - ترکمنستان

متن مربوط به پاکستان و ترکمنستان را بخوانید. با توجه به نقشه و متن به طور گروهی به پرسش‌ها پاسخ دهید.

الف

نقشه‌خوانی

۱- جلگی وسیع مرکزی پاکستان از آفریقای کدام رود به وجود آمده است؟
۲- بندر مهم پاکستان در کناره‌ی اقیانوس هند چه نام دارد؟ چرا این بندر دارای اهمیت جهانی است؟
۳- چرا کنت ونج و بنه در پاکستان رونق دارد؟
۴- فرض کنید دوست شما می‌خواهد به پاکستان سفر کند. یک سوغای را نام ببرید تا برای شما بپزد.
۵- چرا کودکان کشورهای مختلف به سفر به پاکستان علاقه‌مندند؟
۶- کشورهای ایران و پاکستان چه اشتراکاتی دارند؟

ب

نقشه‌خوانی

۱- عصرهای بزرگی که بخش عمده‌ای از کشور ترکمنستان را فرا گرفته است، چه نام دارند؟
۲- رود آمو دریا به کدام دریایچه می‌ریزد؟
۳- پایتخت و یک شهر مهم ترکمنستان را نام ببرید.
۴- چرا غالی‌هایی از صنایع دستی عمده‌ی کشور ترکمنستان است؟
۵- مردم ترکمنستان به کدام ورزش علاقه‌ی زیادی دارند؟ چرا؟

پاکستان، ترکمنستان

متن مربوط به پاکستان و ترکمنستان را بخوانید. با توجه به نقشه و متن به طور گروهی به پرسش‌ها پاسخ دهید.

(الف)

نقشه خوانی

۱- جلگه‌ی وسیع مرکزی پاکستان از آبرفت‌های کدام رود به وجود آمده است؟ **رود سند**

۲- بندر مهم پاکستان در کناره‌ی اقیانوس هند چه نام دارد؟ چرا این بندر دارای اهمیت جهانی است؟ **بندر کراچی**
زیرا از مهم ترین مراکز تجارت و صادرات و واردات دنیاست.

۳- چرا کشت برنج و پنبه در پاکستان رونق دارد؟ **به دلیل وجود جلگه های وسیع و حاصلخیز**

۴- فرض کنید دوست شما می خواهد به پاکستان سفر کند. یک سوغاتی را نام ببرید تا برای شما بیاورد.

۵- چرا کوه نوردان کشورهای مختلف به سفر به پاکستان علاقه مندند؟

۶- کشورهای ایران و پاکستان چه اشتراکاتی دارند؟

۴- صنایع دستی مثل گلیم و فرش دست بافت، آینه دوزی روی لباس، ملیله دوزی،
نقره دوزی روی پارچه و کارهای چرمی

۵- چون در شمال و غرب این کشور کوه های بلندی قرار گرفته مثل قله ی «کی ۲»
که بیش از ۸۰۰۰ متر ارتفاع دارد.

۶- دین اسلام، برگزاری عید نوروز، عید قربان و عید فطر و رونق کشاورزی

(ب)

نقشه خوانی

- ۱- صحرای بزرگی که بخش عمده‌ای از کشور ترکمنستان را فرا گرفته است، چه نام دارد؟
- ۲- رود آمو دریا به کدام دریاچه می‌ریزد؟
- ۳- پایتخت و یک شهر مهم ترکمنستان را نام ببرید.

۱- بیابان قره قوم

۲- دریاچه آرال

۳- پایتخت: عشق آباد ، شهر مهم: مرو

۴- چرا قالی بافی از صنایع دستی عمده‌ی کشور ترکمنستان است؟

۵- مردم ترکمنستان به کدام ورزش علاقه‌ی زیادی دارند؟ چرا؟

۶- کشور ایران با کشور ترکمنستان چه اشتراکاتی دارد؟

۴- چون کشت پنبه و تهیه ی پشم در این کشور رونق دارد.

۵- سوار کاری چون اسب های این کشور بسیار معروف هستند.

۶- دین اسلام، برگزاری جشن نوروز، رونق کشاورزی

هیچ رازی در مورد موفقیت وجود ندارد

موفقیت نتیجه‌ی برنامه‌ریزی،
کار سخت و یادگیری از شکست‌هاست.

